

РОЗДІЛ ПЕРШИЙ

Грудень 2001

Я став тим, ким є нині, у дванадцять років, одного морозного похмурого дня взимку 1975-го. Виразно пригадую той момент, коли, скоцюрбившись за хисткою саманною стіною, крадькома спостерігав, що діється в завулку біля замерзлого струмка. То було дуже давно, але дарма кажуть, буцімто минуле можна поховати — як з'ясувалося, не можна. Минуле будь-що видряпається на поверхню. І тепер, озираючись, я розумію, що крадькома вдивлявся в той безлюдний завулок упродовж останніх двадцяти шести років.

Минулого літа з Пакистану зателефонував мій друг Рахім-хан. Попросив до нього приїхати. Я стояв у кухні, тримаючи слухавку біля вуха, і раптом збагнув, що на лінії не лише Рахім-хан, а й моє минуле з неспокутаними гріхами. Після розмови я пішов прогулятися коло озера Спрекелз у північному кутку Голден-Гейт-парку. Пообіднє сонце іскрилося у воді, шелесткий бриз підганяв з дюжинну мініатюрних човників. Тоді я поглянув угору і побачив у небі двох повітряних зміїв — червоних, з довгими синіми хвостами. Вони танцювали високо над деревами у західній частині парку, аж понад вітряками, линули біч-о-біч,

мовби пара очей, що дивиться на Сан-Франциско — місто, яке я тепер називаю домом. І враз у моїй голові зашепотів голос Гассана: «Для тебе — хоч тисячу разів». Гассан — ловець повітряних зміїв із заячою губою.

Я сів на лавку під вербою. І згадав слова, які Рахім-хан сказав мовби ненароком, перш ніж покласти слухавку. «Завжди є спосіб знову стати хорошим». Я подивився на тих двох повітряних зміїв. Згадав Гассана. Згадав бабú*. Алі. Кабул. Життя, яким жив, доки настала зима 1975-го і змінила все. Зробила мене тим, ким я є нині.

---

* Баба — батько, отець у тюркських народів (тут і далі — прим. перекладачки).

РОЗДІЛ ДРУГИЙ

У дитинстві ми з Гассаном любили вилазити на тополі, що росли вздовж алеї біля будинку мого батька, і дратувати сусідів, пускаючи уламком дзеркала сонячних зайчиків просто в їхні домівки. Ми всідалися один навпроти одного на двох високих гілках і дригали голими ногами, а в кишенях наших штанів було повно сушених шовковиць і волоських горіхів. Ми по черзі блискали дзеркальцем, їли шовковиці, жбурляли ними один в одного, гигикали, сміялися. Бачу, як зараз, Гассана високо на тому дереві: сонячне світло мерехтить крізь листя і падає на його майже досконало кругле обличчя, обличчя, мов у китайської ляльки, вирізьбленої з твердої деревини: з пласким широким носом і вузькими розкосими очима, що нагадували бамбукове листя та здавалися, залежно від освітлення, то золотими, то зеленими, то навіть сапфіровими. Як зараз, бачу його крихітні низько посаджені вуха та різко випнуте підборіддя – такий собі м'ясистий виступ на обличчі, неначе випадково дочеплений насамкінець. І бачу губу, розсічену трохи лівіше від центру, мовби інструмент китайського лялькаря послизнувся або майстер просто втопився і втратив пильність.

Іноді на верхів'ях тих дерев я підмовляв Гассана стріляти горіхами з рогатки в сусідську однооку німецьку вівчарку. Гассан зовсім не хотів, але якщо я просив, *по-справжньому* просив, він не міг відмовити. Гассан ніколи й ні в чому мені не відмовляв. А його рогатка була смертоносна. Гассанів батько, Алі, ловив нас на гарячому та лютився, тобто лютився настільки, наскільки здатна розлютитися така лагідна людина, як він. Алі кивав пальцем і жестом руки наказував злізти з дерева. Забирав у нас дзеркальце і переповідав те, що розповідала йому мати: диявол теж пускав сонячних зайчиків, пускав, щоб відволікти мусульман від молитви. «Він пускає їх, сміючись», — завжди додавав Алі, сердитий на сина.

«Так, батьку», — бурмотів Гассан, дивлячись собі під ноги. Але мене він ніколи не виказував. Жодного разу не признався, що блимання дзеркальцем, власне, як і жбурляння горіхами в сусідського пса, то були мої ідеї.

Тополі росли вздовж під'їзної алеї, вимощеної червоною цеглою, що вела до кованих воріт. За ними був широкий в'їзд у батьків маєток. Ліворуч од цегляної дооріжки — будинок, ще далі — двір.

Усі погоджувалися, що мій батько, мій баба, спорудив найкрасивіший будинок в околиці Вазір-Акбар-Хан — новому вишуканому районі у північній частині Кабула. А дехто навіть вважав його найгарнішим у всьому Кабулі. Широкий ганок, обсаджений трояндовими кущами, вів до просторої оселі з мармуровими підлогами та великими вікнами. Підлоги чотирьох ванних кімнат були викладені вигадливими мозаїчними кахлями, які батько власноруч вибрав у Ісфагані. Стіни були завішані шитими золотом гобеленами, які баба придбав у Калькутті*; зі стрілчастої стелі звисала кришталева люстра.

---

* Калькутта — стара (до 2001 року) назва міста Колката, що в Індії.